

החיטה צומחת שוב / דורית צמרת

שדות שפוכים הרחק מואפק ועד סוף
וחרוביים זית וגלבוע -
אל עברו העמק נאוסף
ביפוי שעוד לא היה כמותו.

זה לא אותו העמק, זה לא אותו הבית,
אתם אינכם ולא תוכלו לשוב
השביל עם השדרה, ובשמיים עיט
אר החיטה צומחת שוב

מן העפר המר העיריות עלות
על הדשא יلد וכלבו
מוואר החדר וירדים לילות
על מה שבו ומה שבילבו

זה לא אותו העמק...

ול כל מה שהיא אול' יהיה לעד
זרח השימוש שוב המשמש בא
עוד השירים שרים אך איר יוגד
כל המכאוב וכל האהבה

הן זה אותו העמק, הן זה אותו הבית
אבל אתם הן לא תוכלו לשוב
ואיר קרה, ואיר קרה ואיר קורה עדין
שהחיטה צומחת שוב.

שאלות לדין:

1. למה דווקא החיטה היא זו ש"צומחת שוב"? מה היא מסמלת?
2. מה המשמעות של המעבר מ"זה לא אותו העמק" ל"הן זה אותו העמק"? איזה מתח פנימי משקף הניגוד הזה בין המקום שנשאר לבני האנשים שאינם יכולים לשוב?
3. איך השיר משלב יחד את "המכאוב" ואת "האהבה", מה השיר אומר על היכולת (או אי-היכולת) להיות עם שני אלה ביחד?

ספר החינוך ט"ז

"דע, כי האדם נפעל כפי פעלותיו, ולבו וכל מחשבתו תמיד אחר מעשיו
שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע, ואפלו רשות גמור בלבבו וכל יציר
מחשבת לבו רק רע כל היום, אם עירה רוחן וישים השתקפותו ועיסוקו
בהתמזה בתורה ובמצוות, ואפלו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב,
ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ובכך מעשי ימיה היציר הרע, כי אפרה
הפעלות נמשכים הלבבות".

שאלות לדין:

1. מחבר "ספר החינוך" טוען שהלב הולך אחרי המעשים ("אחרי הפעולות נמשכים הלבבות"). האם אתם מסכימים? האם ניתן באמצעות לשנות את הרגש והמחשה רק על ידי פעולה טכנית/חיצונית?
2. אם "הරחיב הציבור" שלנו מלא במידבקות של מעשים טובים ועריקים, האם לדעתכם החברה הישראלית באמצעות התפוקה לטובה יותר רק מעצם החשיפה והעיסוק במעשים הללו?

משנה אבות ב':ה'

"הוא [היל] היה אומר, אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד, ולא
הבישו למד, ולא הקפידו מלמד, ולא כל פטרכה בסחורה מחייב.
ובמಹם שאין אנשים, השתדל להיות איש"

שאלות לדין:

1. במקום שאין אנשים, השתדל להיות איש" - האם המשפט הזה קורא לנו להוביל רק כשיין מישחו אחר, או שהוא מבקש מאייתנו לשומר על הערכים שלנו גם כשהסבירה לא נוהגת כר?
2. היל מזהיר שהעסקן הבלתי פוטס ב"מסחר" ובחומר מוגע חוכמה. האם במעשה?
3. האם אתם מסכימים עם התפיסה שאנשים שאבינו ממשיכים "לחיות" דרכנו?

קהלת ז'א'

"טוב שם מושך טוב ביום הפטות מיום הולך?"

שאלות לדין:
1. אם ה"שם הטוב" של הנופלים והנרצחים תלוי בערכיהם שם השairo, מה התפקיד שלנו כחברה בשימור השם הזה?
2. האם הסטיקרים גורמים ל- "יום הפטות" להופיע לנקודת התחלה של השראה עבורנו כחברה, במקום רק לנקודת סיום של כאב?
3. מודיעו לדעתכם המשפחות בחורות להסיף "ערך" או "מווטו" לצד השם, ולא חנרכחת בענייני של לא הכיר אותם?

לחיות בלבבות - פרופסור אסא כשר

"בחייו, האדם כותב את סיפור חייו. במוותו, אומרת לנו הדרך האחת, סיפור חייו מגיע אל העמוד האחרון, אל השורה האחרונה. הספר מגיע אל הכריכה האחוריית נסגר ונגנץ, "משתכח מן הלב". לא כך, אומרת לנו הדרך השלישית. בחייו, האדם כותב את סיפור חייו של חייו. במוותו, סיפור חייו נמשך, לא כשהוא עצמו אלא כשהוא בתוך סיפור חייו של אהובו. אהובו. בחייו, האהוב כותב את סיפור חייו ובתוכו גם את המשך סיפור חייהם במוותו, סיפור חייו של האהוב נמשך, לא כשהוא עצמו אלא כשהוא בתוך סיפור חייהם של אהובו. כך נמצא סיפור חייו של אדם נמשך אל תוך סיפור חייהם של אהובי ושל האוהבים את אהובי ושל אהובי האוהבים את אהובי. וכך, כל עוד יש אהבה בעולם, יוכל אהובי הלב לחיות בלבבות אהוביהם ובלבבות של האוהבים את אהוביהם ובלבבות של אהוביהם, עד ביל' די".

שאלות לדין:
1. מה משמעות הרעיון ש"סיפור חייו של אדם נמשך" גם אחרי מותו?
2. האם יש הבדל בין "להזכיר" לבין "להמשיך" בלב"? מה זה אומר במעשה?
3. האם אתם מסכימים עם התפיסה שאנשים שאבינו ממשיכים "לחיות" דרכנו?

Sefer HaChinukh 16

"You must know, that a man is acted upon according to his actions; and his heart and all his thoughts always follow after the actions that he does — whether good or bad. And even he who in his heart is a complete sinner and all the desires of his heart are only for evil; if his spirit shall be enlightened and he will put his efforts and actions to persist in Torah and commandments — even if not for the sake of Heaven — he shall immediately incline towards the good. And from that which is not for its own sake comes that which is for its own sake [as opposed to being for personal gain]; for the hearts are drawn after the actions".

Discussion Questions:

1. The author of 'Sefer HaChinuch' claims that the heart follows the deeds ("for the hearts are drawn after the actions"). Do you agree? Can a technical, external action truly transform our inner emotions and thoughts?
2. If our "public sphere" is filled with stickers promoting good deeds and values, do you believe Israeli society will actually become better simply through exposure to and engagement with these acts?

Life In The Heart - Professor Asa Kasher

In his life, man writes the story of his life. In death, according to the first approach, the story of man's life reaches the final page, the final line. The back cover of the book is reached, and the book ends and is put away, "forgotten by the heart." The third approach views death differently. In his life, man writes the story of his life, and in his death, the story of his life continues, not by itself, but within the life story of a person who loves him. The one who loves him writes his own life story during his lifetime, and in it, also, the continuation of his beloved's life story. When he, too, ultimately dies, his life story is perpetuated, not on its own, but in the life stories of those who love him, and within it the story of his beloved who had lived within his heart. Thus, as long as there is love in this world, those who are loved live in the hearts of those who love them, and then in the hearts of those who love those who loved them, and so on, endlessly

Discussion question:

1. What is the meaning of the idea that 'a person's life story continues' even after their death?
2. How do we distinguish between 'remembering' someone and having them 'live on in our hearts'? What are the practical implications of this?
3. Do you agree with the perception that the people we loved continue to 'live' through us?

Pirkei Avot 2:5

"He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an impatient person teach; nor will someone who engages too much in business become wise. In a place where there are no men, strive to be a man".

Discussion questions:

1. "In a place where there are no men, strive to be a man" – does this quote call on us to lead only when no one else will, or does it demand that we uphold our values even when those around us do not?
2. Hillel warns that constant preoccupation with business and materialism prevents wisdom. Is adopting a value from a memorial sticker (such as "giving" or "unconditional love") our way of balancing the two?

THE ADELSON
SHLICHUT
INSTITUTE

Ecclesiastes 7:1

"A good name is better than fragrant oil, and the day of death than the day of birth".

Discussion questions:

1. If the 'good name' (legacy) of the fallen and the bereaved depends on the values they left behind, what is our role as a society in preserving that name?
2. Do the memorial stickers turn the 'day of death' into a starting point of inspiration for us as a society, rather than just a conclusion of pain?
3. Why do you think the families choose to add a 'value' or a 'motto' alongside the name, instead of settling for just the name and date? How does this build the 'good name' of the deceased in the eyes of those who never knew them?

The Wheat Still Grows Again - Dorit Tzameret

The fields spill out below, as far as earth meets sky,
Beneath the olive trees and Mount Gilboa.
At eve, the valley's splendor hits your eye,
The likes of which you've never seen before.

It's not the same old house now, it's not the same old valley,
You're gone and never can return again.
The path, the boulevard, a skyward eagle tarries...
And yet the wheat still grows again.

And from the bitter earth, the asphodels still bloom,
A boy upon the grass, next to his puppy lies.
The nights descend upon a well-lit room,
On those within, and thoughts locked up inside.

It's not the same old house now, it's not the same old valley,
You're gone and never can return again.
The path, the boulevard, a skyward eagle tarries...
And yet the wheat still grows again.

And everything that was, perhaps will ever be,
The rising and the setting of the sun...
And songs are always sung, but can they speak
The vastness of the loss and all the love.

It is the same old house now, yes it's the same old valley,
But you — they never can return again.
And can it be, how can it be, that through Time's endless
tally...
Somehow the wheat still grows again.

Discussion question:

1. Why is the wheat specifically chosen as that which 'grows again'? What does it symbolize?
2. What is the significance of the shift from 'it's not the same old valley' to 'yes it's the same old valley'? What internal tension is reflected in this contrast between the place that remains and the people who can never return?
3. How does the song interweave 'pain' and 'love'? What does it say about our ability (or inability) to live with both of these simultaneously?